

Abstrakt

Primární ústa vznikají na anteriorním konci hlavy a jsou tvořena proti sobě ležícím ektodermem a endodermem. Ústa jsou prvním spojením trávicí soustavy s vnějším okolím, což je důležité pro další vývoj a život organismu. K otevření úst dochází u většiny obratlovců protržením tenké přepážky, orální membrány, která vzniká mezi vchlipovaným ektodermem stomodea a proti němu se tlačícím endodermem přední části hltanu. Poměrně překvapivě však embryonální vývoj úst není jednotný pro celou skupinu obratlovců. Primární ústa většiny obratlovců se vyvíjejí přes tzv. stomodeální invaginaci, a tento vývoj je typický také pro žábu drápatku (*Xenopus laevis*). Kromě stomodeální invaginace jsou popsány další dva hlavní typy vývoje primárních úst. Zatímco primární ústa ocasatých obojživelníků a bahníků se vyvíjejí přes tzv. stomodeální límec, pro kostnaté ryby je typický vývoj primárních úst přes stomodeální klín. Mimo toto základní členění jsou řazeny sliznatky, jejichž vývoj primárních úst je podobný stomodeální invaginaci, ale dochází u nich k sekundárnímu uzavření vchlípeného stomodea. Vývoj primárních úst obratlovců je pravděpodobně přizpůsobený vývoji a prostorovým možnostem embrya. Původní typ vývoje primárních úst obratlovců byl nejspíše vývoj přes stomodeální invaginaci, na základě podobného vývoje primárních úst pláštěnců a většiny obratlovců.